

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang

Manusa téh mahluk sosial anu teu bisa lésot tina interaksi sosial, boh individu jeung individu boh individu jeung kelompok masarakat. Dina interaksina éta manusa bakal meunang pangalaman tina kahirupanana. Tina rupaning pangalaman anu kapanggih, manusa mindeng nyurahan tina kajadian-kajadian anu kaalamanana sarta ditembrakkeun dina hiji wangun nu disebut karya seni.

Karya seni raket patalina jeung kahirupan masarakat. Salasahiji wangun karya seni nya éta karya sastra. Lantaran raket patalina jeung kahirupan sapopoé, karya sastra moal leupas tina pangaruh masarakat jeung kabudayaanana. Sastra ogé mangrupa gambaran peradaban dina kahirupan manusa. Maju henteuna peradaban masarakat bisa katitén tina aprésiasi jeung ngajén kana karya sastra anu aya dina jamanna.

Sastra mangrupa hasil réka cipta manusa anu digelarkeunana ngagunakeun alat basa, boh lisan boh tulisan. Ieu pamadegan téh luyu jeung pamadegan Rusyana (1978, kc. 7-8), yén sastra téh kagiatan kréatif, kagiatan nyipta, jeung kagiatan seni. Anapon Pradopo (2011, kc. 270) nétélakeun, yén karya sastra téh dina enas-enasna mah mangrupa struktur sistem tanda-tanda anu miboga ma'na.

Dumasar kana wangunna, karya sastra dibagi jadi tilu wangun, nyaéta puisi, prosa, jeung carita drama. Prosa nyaéta wanda basa karangan anu rakitanana maké basa sapopoé atawa lancar, sedengkeun dumasar kana waktu gelarna. Karya sastra dibagi jadi dua rupa, nyaéta sastra heubeul jeung sastra anyar atawa modérn. Karya sastra anu kagolongkeun kana karya sastra modérn, di antarana sajak, carita pondok, novel, jeung roman. Novél jeung carita pondok mangrupa karya sastra anu kaasup kana wangun prosa, lantaran dicaritakeun dina wanda basa karangan lancar. Ieu luyu jeung salasahiji pamadegan, nu nétélakeun yén novél téh mangrupa salasahiji karya sastra dina wangun prosa anu eusina panjang. Novél umumna ditulis dina wangun basa lancar, carita dina novél téh ilaharna mangrupa hasil rékaan pangarang, lain carita anu sabenerna, sok sanajan aya carita anu dipedar dina novél minangka gambaran kajadian nu geus kaalaman ku

pangarangna. Salian ti éta, novél disebut carita rékaan anu méré kesan lir enya-nya kajadian tur ukuranana panjang (Tamsyah, spk, 1996, kc. 171).

Dina nyieun hiji carita, tangtu kudu miboga struktur pangwangun carita éta sorangan. Analisis struktur dina lingkup karya fiksi mah nya éta ngadéskripsikeun unsur-unsur struktur karya sastra jadi sababaraha rupa. Unsur-unsur pangwangun struktur éta dibagi jadi téma, fakta carita (galur, palaku, jeung latar), sarana carita (sudut pandang, gaya basa, nada/suasana, jeung judul), jeung amanat (Stanton, 2012, kc. 22-61). Analisis struktural miboga tujuan pikeun neuleuman sarta ngajelaskeun sacara gemet sakabéh unsur karya sastra anu aya pakaitna nepi ka ngahasilkeun makna.

Dina analisis struktural mah unsur-unsur karya sastra téh kudu ditalungtik jeung dititénan kalawan bener luyu jeung pangaweruh anu jero ngeunaan harti, peran, jeung fungsina sarta sagala hal anu aya patalina jeung éta unsur.

Salian ti ngagunakeun tiori struktural, dina nganalisis karya sastra téh aya deui tiori nu bisa digunakeun nya éta tiori semiotik. Semiotik téh saenyana mah minangka kamekaran pamarekan struktural, nya éta nala'ah sastra ku cara nyangkem unggal unsur anu aya di jerona. Analisis struktural henteu bisa dipisahkeun jeung analisis semiotik, lantaran karya sastra mangrupa struktur (sistem) tanda-tanda anu miboga ma'na. Ku ngagunakeun téori struktural jeung semiotik, masarakat atawa anu maca bisa maham kana maksud atawa ma'na anu nyangkaruk dina karya sastra.

Lian ti bacaeun keur masarakat, sastra ogé bisa dijadikeun bahan pikeun pangajaran basa di sakola, saperti nu ditétélakeun ku Teeuw (1984, kc. 20):

Kata sastra dalam bahasa Indonesia berasal dari bahasa Sanskerta; akar kata *hs-*, dalam kata turunan berarti 'mengarahkan, mengajar, memberi petunjuk atau intruksi'. Akhiran *-tra* biasanya menunjukkan alat, sarana. Maka dari itu sastra dapat berarti 'alat untuk mengajar, buku petunjuk, buku intruksi atau pengajaran'.

Ku sabab éta, tangtu perlu diayakeunana panalungtikan karya sastra anu medar struktur jeung semiotik nu nyangkaruk dina éta karya sastra sorangan. Novél anu dijadikeun objék dina ieu panalungtikan judulna *Saéni*. Ieu novél karangan Hadi AKS wedalan PT. Kiblat Buku Utama. Dumasar tinimbangan,

novél Saéni karya Hadi AKS geus dilélér sababaraha hadiah, diantaranya nya éta pinunjul pasanggiri ngarang novél majalah *Manglé* 2001 sarta dilélér hadiah Sastra R.H. Oeton Moehtar. Hadi AKS miboga kaonjoyan dina diksi atawa kecap. Kekecapan nu kapanggih dina ieu novél téh mangrupa kekecapan ti daérah Banten anu bisa nambahan pangaweruh pamaca. Lian ti éta pangarang ogé mahér ngagambarkeun kaayaan dina éta carita nepi ka nu maca bisa ngabayangkeun jumeurna ombak, baranangna béntang, ngaganéomna warna laut wanci peuting, jst nepi ka nu maca ngarasa asup kana éta carita.

Kaonjoyan ieu novél téh salian ti nyaritakeun kahirupan urang basisir, tapi dicaritakeun ogé dongéng-dongéng sarta kapercayaan-kapercayaanana. Dina ieu novél ogé diguar perkara kahirupan urang gunung katut kasenian Ubrug anu bisa ngadeudeulan pangaweruh siswa kana dongéng, kapercayaan, sarta kasenian Sunda.

Panalungtikan ngeunaan karya sastra disawang tina jihat struktur jeung semiotik jeung panalungtikan anu ngulik novél *Saéni* kungsi dilaksanakeun mangrupa skripsi nya éta saperti ieu di handap.

- 1) “Kajian Struktural dina novél *Kembang Rumah Tangga* karangan Tjaraka” disusun ku Nunung Nuryanti. 2004.
- 2) “Ulikan semiotik kana kumpulan Carpon *Surat keur ka Sawarga* karangan Paguyuban Sastrawati Sunda Patrem” disusun ku Yessi Hermawati. 2006.
- 3) “Analisis Struktural jeung Semiotik dina novél *Sudagar Batik* karangan Ahmad Bakri Pikeun Bahan Pangajaran Aprésiasi Sastra di SMA” disusun ku Elsy Priandini Riyadi. 2013.
- 4) “Aspék Sosiologis Sastra dina novél *Saéni* karangan Hadi AKS” disusun ku Prayoga Adiwisatra. 2014.

Bébédaan ieu panalungtikan jeung panalungtikan-panalungtikan saacanna nya éta ieu panalungtikan nganalisis struktural jeung semiotik dina novél *Saéni* anu satuluyna dipatalikeun kana jeung pangajaran maca novél di SMA.

1.2 Watesan jeung Rumusan Masalah.

1.2.1 Watesan Masalah

Dumasar kana kasang tukang, ieu panalungtikan diwatesanan masalahna. Anu jadi puseur masalah dina ieu panalungtikan téh nya éta unsur-unsur struktural (téma, fakta carita, galur, tokoh atawa penokohan, latar, sarana carita, judul, gaya basa/nada, puseur panitén, sarta amanat) jeung unsur semiotik (ikon, indéks, jeung simbol) dina novél *Saéni* tuluy dipatalikeun jeung bahan pangajaran maca di SMA.

1.2.2 Rumusan Masalah

Dumasar kana kasang tukang jeung watesan masalah di luhur, nu jadi masalah dina ieu panalungtikan dirumuskeun dina kalimah tanya ieu di handap.

- Kumaha unsur struktural nu aya dina novél *Saéni*?
- Kumaha unsur semiotik anu nyangkaruk dina novél *Saéni*?
- Kumaha larapna hasil panalungtikan novél *Saéni* jadi bahan dina pangajaran maca di SMA?

1.3 Tujuan Panalungtikan

1.3.1 Tujuan Umum

Tujuan umum tina ieu panalungtikan nya éta ngajadikeun novél pikeun jadi bahan pangajaran maca.

1.3.2 Tujuan Husus

Tujuan husus nu hayang dihontal tina ieu panalungtikan nya éta pikeun ngadéskripsikeun:

- unsur struktur anu nyangkaruk dina novél *Saéni* karangan Hadi AKS;
- unsur semiotik anu nyangkaruk dina novél *Saéni* karangan Hadi AKS; jeung
- larapna hasil panalungtikan ngeunaan novél *Saéni* karangan Hadi AKS pikeun bahan pangajaran maca novél di SMA.

1.4 Manfaat Panalungtikan

1.4.1 Manfaat Tioritis

Sacara tioritis, ieu panalungtikan pikeun ngeuyeuban pangaweruh ngeunaan karya sastra, bisa ngaronjatkeun minat maca hususna di lingkungan mahasiswa, ngaronjatkeun inteléktual jeung kréativitas manusa sangkan bisa terus ngahasilkeun karya. Lamun dipatalikeun jeung atikan, bisa digunakeun ku guru basa Sunda pikeun dijadikeun rujukan jeung pilihan dina nangtukeun bahan pangajaran sarta pikeun ngajén kamampuh siswa dina maca novél.

1.4.2 Manfaat Praktis

Mangpaat praktis tina ieu panalungtikan nya éta ngajadikeun novél *Saéni* bahan ajar pikeun guru, ogé bahan maca keur siswa.

1.5 Raraga Tulisan

Sistematika nulis skripsi dina ieu panalungtikan nya éta bisa dipasing-pasing saperti di handap ieu:

Bab I atawa bubuka, dina ieu bab masalah anu dipedar ngawengku kasang tukang masalah, watesan jeung rumusan masalah, tujuan panalungtikan (tujuan umum jeung tujuan husus), mangpaat panalungtikan (mangpaat praktis jeung tioritis), jeung raraga tulisan.

Bab II atawa bagian dasar tiori, bagian anu dipedar nya éta ngeunaan novél, sajarah kamekaran novél, papasingan novél, unsur struktural novél anu ngawengku téma, fakta carita (galur, palaku, jeung latar), sarana carita (gaya basa, nada/suasana pangarang), jeung amanat. Lian ti éta, dipedar ogé unsur sémiotik anu ngawengku tilu tanda, nya éta ikon, indéks, jeung simbol, sarta ngabahas ngeunaan pangajaran (bahan pangajaran, kritéria milih bahan pangajaran, tujuan pangajaran, SKKD), nu pamungkas ngabahas ngeunaan maca novél.

Bab III ngeunaan métodologi panalungtikan anu ngawengku, desain panalungtikan, métode panalungtikan, wangenan operasional, téhnik panalungtikan, sumber data, sarta instrumén panalungtikan.

Bab IV ngabahas ngeunaan analisis unsur struktural jeung sémiotik novél *Saéni* karangan Hadi AKS anu dipatalikeun jeung bahan pangajaran maca novél.

Bab V nya éta kacindekan jeung saran.